

ΑΡΧΑΙΑ Γ.Π. Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΩΡΙΑΙΩΝ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑΤΩΝ
ΚΕΙΜΕΝΟ Θουκυδίδης, Β, 37

37. Χρώμεθα γὰρ πολιτεία οὐ ζηλούσῃ τοὺς τῶν πέλας νόμους, παράδειγμα δὲ μάλλον αὐτοῖ ὄντες τισὶν ἢ μιμούμενοι ἑτέρους. καὶ ὄνομα μὲν διὰ τὸ μὴ ἐς ὀλίγους ἀλλ' ἐς πλείονας οἰκεῖν δημοκρατία κέκληται· μέτεστι δὲ κατὰ μὲν τοὺς νόμους πρὸς τὰ ἴδια διάφορα πᾶσι τὸ ἴσον, κατὰ δὲ τὴν ἀξίωσιν, ὡς ἕκαστος ἔν τῳ εὐδοκιμεῖ, οὐκ ἀπὸ μέρους τὸ πλεόν ἐς τὰ κοινὰ ἢ ἀπ' ἀρετῆς προτιμᾶται, οὐδ' αὖ κατὰ πενίαν, ἔχων γέ τι ἀγαθὸν δρᾶσαι τὴν πόλιν, ἀξιώματος ἀφανεία κεκώλυται. ἐλευθέρως δὲ τὰ τε πρὸς τὸ κοινὸν πολιτεύομεν καὶ ἐς τὴν πρὸς ἀλλήλους τῶν καθ' ἡμέραν ἐπιτηδευμάτων ὑποψίαν, οὐ δι' ὀργῆς τὸν πέλας, εἰ καθ' ἡδονὴν τι δρᾷ, ἔχοντες, οὐδὲ ἀζημίους μὲν, λυπηρὰς δὲ τῇ ὄψει ἀχθηδόνας προστιθέμενοι, ἀνεπαχθῶς δὲ τὰ ἴδια προσομιλοῦντες τὰ δημόσια διὰ δέος μάλιστα οὐ παρανομοῦμεν, τῶν τε αἰεὶ ἐν ἀρχῇ ὄντων ἀκροάσει καὶ τῶν νόμων, καὶ μάλιστα αὐτῶν ὅσοι τε ἐπ' ὠφελίᾳ τῶν ἀδικουμένων κεῖνται καὶ ὅσοι ἄγραφοι ὄντες αἰσχύνῃν ὁμολογουμένην φέρουσιν.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφράσετε στη νέα ελληνική τις παρακάτω φράσεις:
 - i. καὶ ὄνομα μὲν διὰ τὸ μὴ ἐς ὀλίγους ἀλλ' ἐς πλείονας οἰκεῖν δημοκρατία κέκληται
 - ii. ἕκαστος οὐκ ἀπὸ μέρους τὸ πλεόν ἐς τὰ κοινὰ ἢ ἀπ' ἀρετῆς προτιμᾶται
 - iii. διὰ δέος μάλιστα οὐ παρανομοῦμεν, τῶν τε αἰεὶ ἐν ἀρχῇ ὄντων ἀκροάσει καὶ τῶν νόμων

Μονάδες 10
2. Πώς περιγράφονται οι σχέσεις μεταξύ των Αθηναίων πολιτῶν στο παραπάνω απόσπασμα;

Μονάδες 10
3. Να σχολιάσετε τη φράση "κατὰ δὲ τὴν ἀξίωσιν, ὡς ἕκαστος ἔν τῳ εὐδοκιμεῖ, οὐκ ἀπὸ μέρους τὸ πλεόν ἐς τὰ κοινὰ ἢ ἀπ' ἀρετῆς προτιμᾶται, οὐδ' αὖ κατὰ πενίαν, ἔχων γέ τι ἀγαθὸν δρᾶσαι τὴν πόλιν, ἀξιώματος ἀφανεία κεκώλυται" λαμβάνοντας υπόψη και το ἀκόλουθο ἀπόσπασμα ἀπὸ τον Μενέξενο του Πλάτωνα (238d):

Τὴν πολιτεία μας ἄλλοι χαρακτηρίζουν ὡς δημοκρατία, ἄλλοι ὅμως με ἄλλο ὄνομα, ὅποιο ἀρέσει στον καθένα, στὴν πραγματικότητα ὅμως εἶναι ἡ πολιτεία που σ' αὐτὴν κυβερνοῦνε οἱ ἀριστοὶ με τὴ φωτισμένη θέληση κι ἐγκριση τοῦ λαοῦ. Ἀρχόντες ἔχει βέβαια ἡ πολιτεία μας πάντα. Καὶ οἱ ἀρχόντές μας παίρνουν τὴν ἐξουσία στα χέρια τους, εἴτε κληρονομικά, εἴτε με ἐκλογή ἀπὸ τὸν λαό. Κυρίαρχος στὴν πολιτεία μας εἶναι μοναχά ο λαός και ο λαός εἶναι αὐτός που δίνει και τὰ ἀξιώματα και τὴν ἐξουσία σ' ἐκείνους που ἀναδείχονται ολοένα στὴ ζωὴ ὡς ἀριστοὶ στα μάτια τοῦ λαοῦ. Με τὸ ἴδιο πνεῦμα στὴν πολιτεία μας κανένας δεν κωλύεται οὔτε ἀπὸ τὴν κακὴ κι ἀσθενικὴ φυσικὴ διάπλασή του οὔτε ἀπὸ τὴ φτώχεια οὔτε ἀπὸ τὴν κοινωνικὴ ἀφάνεια τῆς γενιάς του νὰ καταλάβει και τὰ πιο

ψηλά πολιτικά αξιώματα και να κυβερνήσει το λαό κι ούτε σ' εμάς όποιος έχει τα αντίθετα πλεονεκτήματα είναι δυνατό να αναδειχτεί μονάχα χάρη σε αυτά, όπως συμβαίνει στις άλλες πόλεις. Στη χώρα ετούτη εδώ ένας μόνο όρος ισχύει ως πανυπέρτατος νόμος, την εξουσία παίρνει στα χέρια του και κυβερνάει την πολιτεία μονάχα εκείνος που αναδείχεται στη ζωή, κατά την κρίση του λαού, ως σοφός ή ενάρετος και δημιουργικός άνθρωπος.

Μετάφραση, Ν. Κορκοφίγκας

Μονάδες 10

4. α) Με ποιες λέξεις του κειμένου έχουν ετυμολογική συγγένεια οι ακόλουθες: *κάτοικος, αισχρός, σχέση, οφθαλμός, διαδραστικός.*

β) Με τις παρακάτω λέξεις του κειμένου (ως πρώτο ή δεύτερο συνθετικό) να δημιουργήσετε μία σύνθετη λέξη της νέας ελληνικής: *όνομα, ἴσον, πενίαν, ἀρχῇ, δέος.*

Μονάδες 10

ΚΕΙΜΕΝΟ Σοφοκλής, Ἀντιγόνη στ. 20-39

ΙΣ: Τί δ' ἔστι; δηλοῖς γάρ τι καλχαίνουσ' ἔπος. 20
ΑΝ: Οὐ γὰρ τάφου νῶν τῷ κασιγνήτῳ Κρέων
τὸν μὲν προτίσας, τὸν δ' ἀτιμάσας ἔχει;
Ἐτεοκλέα μὲν, ὡς λέγουσι, σὺν δίκῃς
χρήσει δικαίᾳ καὶ νόμου κατὰ χθονὸς
ἔκρυψε τοῖς ἔνερθεν ἔντιμον νεκροῖς· 25
τὸν δ' ἀθλίως θανόντα Πολυνείκους νέκυν
ἀστοῖσί φασιν ἐκκεκηρῦχθαι τὸ μὴ
τάφῳ καλύψαι μηδὲ κωκῦσαί τινα,
ἔἄν δ' ἄκλαυτον, ἄταφον, οἰωνοῖς γλυκὺν
θησαυρὸν εἰσορῶσι πρὸς χάριν βορᾶς. 30
Τοιαῦτά φασι τὸν ἀγαθὸν Κρέοντα σοὶ
κάμοί, λέγω γὰρ κάμέ, κηρύξαντ' ἔχειν,
καὶ δεῦρο νεῖσθαι ταῦτα τοῖσι μὴ εἰδόσιν
σαφῇ προκηρύζοντα, καὶ τὸ πρᾶγμ' ἄγειν
οὐχ ὡς παρ' οὐδέν, ἀλλ' ὅς ἂν τούτων τι δρᾷ, 35
φόνον προκεῖσθαι δημόλευστον ἐν πόλει.
Οὕτως ἔχει σοι ταῦτα, καὶ δείξεις τάχα
εἴτ' εὐγενὴς πέφυκας εἴτ' ἐσθλῶν κακῇ.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. α) Να μεταφράσετε στη νέα ελληνική τις παρακάτω αρχαιοελληνικές φράσεις:
i. τὸν δ' ἀθλίως θανόντα Πολυνείκους νέκυν ἀστοῖσί φασιν ἐκκεκηρῦχθαι τὸ μὴ τάφῳ καλύψαι
ii. Τοιαῦτά φασι τὸν ἀγαθὸν Κρέοντα σοὶ κάμοί κηρύξαντ' ἔχειν.
iii. Οὕτως ἔχει σοι ταῦτα.
β) Σε ποιες ακριβῶς φράσεις του κειμένου αντιστοιχούν οι ακόλουθες νεοελληνικές διατυπώσεις:
i. για τα όρνια που λαίμαργα ψάχνουν για την τροφή τους
ii. λένε ότι έρχεται εδώ για να διακηρύξει δημόσια

Μονάδες 10
2. α) Ποιο είναι το περιεχόμενο της αναμενόμενης διακήρυξης του Κρέοντα σύμφωνα με τα λεγόμενα της Ἀντιγόνης; β) Θεωρείτε ὅτι εἶναι σύμφωνο με τις αντιλήψεις της εποχής;

Μονάδες 10
3. Να βρείτε τα παρακάτω εκφραστικά σχήματα και να δικαιολογήσετε σύντομα τη χρήση τους από τον ποιητή λαμβάνοντας υπόψη και τη θεατρική διάσταση του κειμένου: **χρήση περιφραστικών παρακειμένων, ειρωνεία, λακωνικότητα, αντίθεση, [σχήμα υπαλλαγής].**

Μονάδες 10

4. Με ποιες λέξεις του κειμένου παρουσιάζουν ετυμολογική συγγένεια οι ακόλουθες: *λεξικό, ατίμωση, προάστιο, θυρωρός, συνείδηση, άξονας, οικογένεια, δράμα, χαρά, σχετικός.*

Μονάδες 10

ΚΕΙΜΕΝΟ Σοφοκλής, Ἀντιγόνη στ. 20-39

ΙΣ: Τί δ' ἔστι; δηλοῖς γάρ τι καλχαίνουσ' ἔπος. 20
ΑΝ: Οὐ γὰρ τάφου νῶν τῷ κασιγνήτῳ Κρέων
τὸν μὲν προτίσας, τὸν δ' ἀτιμάσας ἔχει;
Ἐτεοκλέα μὲν, ὡς λέγουσι, σὺν δίκῃς
χρήσει δικαίᾳ καὶ νόμου κατὰ χθονὸς
ἔκρυψε τοῖς ἔνερθεν ἔντιμον νεκροῖς· 25
τὸν δ' ἀθλίως θανόντα Πολυνείκους νέκυν
ἄστοισί φασιν ἐκκεκηρῦχθαι τὸ μὴ
τάφῳ καλύψαι μηδὲ κωκῦσαί τινα,
ἔἴν δ' ἄκλαυτον, ἄταφον, οἰωνοῖς γλυκὺν
θησαυρὸν εἰσορῶσι πρὸς χάριν βορᾶς. 30
Τοιαῦτά φασι τὸν ἀγαθὸν Κρέοντα σοὶ
κάμοί, λέγω γὰρ κάμέ, κηρύξαντ' ἔχειν,
καὶ δεῦρο νεῖσθαι ταῦτα τοῖσι μὴ εἰδόσιν
σαφῇ προκηρύσσοντα, καὶ τὸ πρᾶγμ' ἄγειν
οὐχ ὡς παρ' οὐδέν, ἀλλ' ὅς ἂν τούτων τι δρᾷ, 35
φόνον προκεῖσθαι δημόλευστον ἐν πόλει.
Οὕτως ἔχει σοι ταῦτα, καὶ δείξεις τάχα
εἴτ' εὐγενὴς πέφυκας εἴτ' ἐσθλῶν κακὴ.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφράσετε στη νέα ελληνική τους παρακάτω στίχους: " Οὐ γὰρ τάφου νῶν ... πρὸς χάριν βορᾶς."
Μονάδες 30
2. Ποιο εἶναι το ἥθος του Κρέοντα με βάση τα λεγόμενα της Αντιγόνης;
Μονάδες 15
3. Ποιες ἠθικὲς ἀντιλήψεις υπαινίσσεται ἡ Αντιγόνη στα λεγόμενά της; Να τις ἀναπτύξετε σύντομα.
Μονάδες 15
4. Με ποιο σκεπτικὸ ο Κρέων διαχωρίζει τὴν περίπτωση τοῦ Ετεοκλή ἀπὸ ἐκείνη τοῦ Πολυνείκη; Στὴν ἀπάντησή σας νὰ λάβετε ὑπόψη καὶ τὸ ἀκόλουθο ἀπόσπασμα (στ. 191-210) ἀπὸ τὴ διακήρυξη τοῦ Κρέοντα:

*Καὶ τώρα, σύμφωνα μ' αὐτὰ στὴν πόλη
διακήρυξα γιὰ τὰ παιδιὰ τοῦ Οιδίποδα:
τὸν Ετεοκλή, ποὺ χάθηκε σαν ἥρωας στὴ μάχη
υπερασπίζοντας τὴν πόλη τοῦ, τάφος νὰ τὸν δεχτεῖ
μὲ προσφορὲς τιμῆς, καθὼς ἀρμόζει στοὺς ἥρωες νεκρούς.
Τὸν ἀδερφό τοῦ πάλι, τὸν Πολυνείκη ἐννοῶ,*

που χώρα πατρική και ντόπιους θεούς
εξόριστος γυρνώντας θέλησε πέρα για πέρα
να πυρπολήσει, δικό του αίμα
θέλησε να πιει, δικούς του στη σκλαβιά να σύρει,
αυτόν, λέω, στην πόλη τούτη βγήκε προσταγή
κανείς να μη νεκροστολίσει, να μη θρηνήσει κανείς,
να τον αφήσουν άθαφτο, κορμί ρημάδι,
τα σκυλιά να τον ξεσκίσουν και τα όρνια.
Αυτή 'ναι η θέλησή μου· ποτέ δε θα τιμήσω
εγώ περισσότερο τους άδικους από τους δίκαιους.
Νεκρό και ζωντανό το ίδιο θα τιμήσω
αυτόν που με της πόλης τα νερά πηγαίνει.

Μονάδες 10

5. Να βρείτε τα παρακάτω εκφραστικά σχήματα και να δικαιολογήσετε σύντομα τη χρήση τους από τον ποιητή λαμβάνοντας υπόψη και τη θεατρική διάσταση του κειμένου: **χρήση περιφραστικών παρακειμένων, ειρωνεία, λακωνικότητα, αντίθεση, [σχήμα υπαλλαγής].**

Μονάδες 15

6. α) Με ποιες λέξεις του κειμένου παρουσιάζουν ετυμολογική συγγένεια οι ακόλουθες: **λεξικό, ατίμωση, προάστιο, θυρωρός, συνείδηση, άξονας, οικογένεια.**

Μονάδες 07

β) Ποιες από τις παρακάτω λέξεις χρησιμοποιούνται σήμερα με διαφορετική σημασία από αυτήν που έχουν στο κείμενο; Σχηματίστε μία πρόταση για καθεμιά από αυτές, ώστε να φαίνεται η σημερινή σημασία της: **άστοϊσι, πόλει, οίωνοϊς, τάχα, τάφου, νεκροϊς, έπος.**

Μονάδες 08